

Het jainisme Mireille Dubois

Mireille Dubois is sinds 2015 lid van de Belgische Theosofische Vereniging en aangesloten bij het Studiecentrum Open Paradigma in Antwerpen.

Dit artikel van haar hand verscheen in *Het Witte Lotusblad* van december 2016, uitgegeven door Loge Witte Lotus in België.

Geen enkele religie ter wereld heeft het principe van geweldloosheid, met haar toepasbaarheid in het leven, zo diepgaand en systematisch uitgelegd als het jainisme... Bhagwan Mahavira mag zeker gerespecteerd worden als de grootste autoriteit op het gebied van geweldloosheid (Gandhi).

India is de bakermat van drie oude religies: het hindoeïsme, het boeddhisme en het jainisme. Deze oosterse overtuigingen zijn gebaseerd op het diepe geloof in de theorie van karma en wedergeboorte (de kringloop van het leven) en proberen aldus een holistische balans te vinden tussen onze materiële verlangens en de zoektocht naar innerlijke vrede, om zo te streven naar het doorbreken van deze cirkel die uiteindelijk leidt naar de verlossing (moksha). Deze religies hebben veel symbolen, begrippen en gebruiken gemeenschappelijk, maar elk geeft er een eigen betekenis aan. In het westen zijn twee van deze religies relatief bekend, maar het jainisme blijft voor vele mensen een onbekend iets. Dit komt omdat het voornamelijk binnen India bleef.

Op filosofisch vlak leunt het jainisme aan tegen het boeddhisme, maar op ritueel gebied lijkt het op het hindoeïsme. Desondanks is het een aparte geloofsvorm die in Antwerpen niet onbekend meer is, omdat het de religie is van de meeste diamantairs. In Wilrijk staat een prachtige witte tempel waarvan de blokken marmer werden bewerkt in India.

De jains vormen een kleine maar belangrijke gemeenschap. Op religieus en filosofisch gebied staan zij hoog in aanzien door hun ver doorgedreven ethische principes en ascetisme rond geweldloosheid.

De naam 'jain' is afgeleid van het Sanskriet woord 'jina' wat 'overwinnaar' betekent. Daarmee bedoelt men iemand die zichzelf, en alle passies en begeerten heeft overwonnen en volledig onthecht is van wereldse zaken. Jains vereren geen goden, maar een reeks van vierentwintig van dergelijke geestelijke veroveraars. Het zijn perfecte wezens die op aarde verschijnen om de mensen de weg naar verlossing te tonen. Deze leermeesters worden ook 'tirthankara's' genoemd: makers (kara's) van een doorwaadbare plaats (tirtha) in de rivier van het leven.

णमो अरिहंताणं
 णमो सिद्धाणं
 णमो आयरियाणं
 णमो उवज्झायाणं
 णमो लोएसव्वसाहूणं
 एसो पंच णमो यारो
 सव्व पावप्पणासणो
 मंगलाणं च सव्वेसिं
 पढमं हवइ मंगलम्

Het jainisme plaatst de vierentwintig tirthankara's in een ver, door ons niet te achterhalen verleden. De laatste twee tirthankara's waren echter wel historische figuren. Lord Parshva (de drieëntwintigste) die leefde in de negende eeuw en Lord Mahavira (de vierentwintigste) in de zesde eeuw, beiden van onze tijdrekening. Lord Mahavira wordt soms als stichter beschouwd, maar in feite hervormde hij de leer die al eerder bestond. Alle tirthankara's kennen een min of meer gelijke levensloop: ze worden geboren als prins en doen afstand van de wereldse zaken om te leven als rondtrekkende asceet. Na vele jaren van vasten en mediteren bereiken zij het stadium van alwetendheid, en na hun dood de verlossing uit de kringloop van wedergeboorten. Als dusdanig geldt hun leven als voorbeeld dat elke jain voor ogen moet houden. In vergelijking met de andere Indiase religies heeft het jainisme vooral de cosmologie en de metafysica rond karma grondig uitgewerkt.

In de praktijk is de weg naar verlossing gebaseerd op de juiste kennis, het juiste geloof en het juiste gedrag: samen worden dit 'de drie juwelen' genoemd. De eerste twee bestaan vooral uit het begrijpen en aanvaarden van de leer van de jains. Een juiste levenswandel bestaat uit het naleven van de vijf geboden (vrata's). De belangrijkste principes van het jainisme zijn: het niet-doden van alles wat leeft (ahimsa), het niet gehecht zijn aan bezit (aparigraha) en het erkennen van de veelzijdigheid van de waarheid (anekantavada).

Het eerste gebod ahimsa, het niet doden of de geweldloosheid, is onbetwistbaar het allerbelangrijkste. In het dagelijks leven is dit moeilijk consequent uit te voeren, omdat bijna alles in de natuur bezielde is. Een leek probeert dan ook om vooral het opzettelijk doden in brede zin te vermijden. Alle jains zijn strenge vegetariërs: zij eten geen vlees, vis of eieren, en ook geen knolgewassen. Ook alle beroepen die op de een of andere manier geweld inhouden zijn verboden.

Het tweede gebod aparigraha, of niet gehecht zijn, houdt in dat geld verdienen of rijk worden geen streven op zich mag zijn. Men moet zich te allen tijde bewust zijn dat er nog een hoger, spiritueel doel is.

Het derde gebod anekantavada is uniek voor een religie. Het jainisme gaat ervan uit dat de realiteit een zeer complex gegeven is en dat het achterhalen van de absolute waarheid voor ons mensen uiterst moeilijk is. Alleen tirthankara's kennen alle

facetten van de waarheid. Het motto is: respecteer de mening van een ander, want iedereen bezit een stukje van de waarheid.

Jain monniken en nonnen passen de geboden tot in het extreme toe. Zo moeten ze bijvoorbeeld ook het onopzettelijk doden vermijden. Verder gebruiken zij geen transportmiddelen en trekken voortdurend rond om niet gehecht te geraken. Zij hebben nagenoeg geen bezittingen behalve soms een bedelnap, een wandelstaf, een bezem, monnikspij of deken.

De leer van de jains werd, zoals dat in het oude India gebruikelijk was, mondeling overgeleverd en pas vele eeuwen na de dood van de Lord Mahavira neergeschreven. De leer van Mahavira was zeer duidelijk en alomvattend doordacht. Dit had tot gevolg dat deze, door de geschiedenis heen, tot op heden haast ongewijzigd bleef. Toch tekenen zich vanaf de vierde eeuw twee richtingen af, de Digambara en de Shvetambara. Zij volgen beide dezelfde spirituele leer, maar verschillen in een aantal praktijken. Later volgden nog verder splitsingen, meestal aangevoerd door een acarya, een gezaghebbende leermeester. Enkele punten van verschil zijn te vinden in kledij, tempels en idolen ...

Foto: Jain Tempel – Wilrijk

Het principe van karma wordt in het jainisme zeer concreet voorgesteld. Alle levende wezens bestaan uit stof en geest, opgesplitst in atomen. Door te denken, spreken, handelen enzovoort zetten stofdeeltjes zich vast op de oorspronkelijke zuivere en homogene ziel. Dit geeft gevolgen aan de wedergeboorten. Door correct te handelen kan men echter, na vele levens, de ziel zuiveren van alle aanklevende stof. Er vormt zich dan geen lichaam of wedergeboorte meer en de ziel bereikt een toestand van perfectie en oneindige gelukzaligheid. Dit mechanisme wordt ontleend aan een uiterst gepreciseerd en sluitend systeem van metafysica en filosofische leerstellingen. Op grond hiervan heeft men ook een ethische leer ontwikkeld. De verlossing van de ziel is gebaseerd op de leer van de zeven werkelijkheden.

Een jain mediteert elke dag achtenveertig minuten en zegt een gebed op dat niet aan een genade schenkende god gericht is (zoals wij die kennen) maar aan vijf hoogstaande menselijke wezens. Het herinnert hem aan het feit dat iedereen die deze stadia doorloopt de verlossing kan bereiken. Hij reciteert de Namokar Mantra als een gebaar van diep respect voor de goede eigenschappen van hen die hem spiritueel vooruit zijn, zoals goden, leraren en heiligen.

Over de nieuwe layout van *Theosofia*

Een nieuw jaar is aangebroken en daarmee worden enkele wijzigingen doorgevoerd:

- Op de voorpagina ziet u een schilderij van Magdalena de Coninck. In 2017 wordt dit schilderij ook als een transparante ondergrond gebruikt, in deze uitgave onder andere op de pagina's 2, 3, 4, 10, 46 en 47. Meer werken van Magdalena kunt u vinden op www.deconinck.exto.nl
- Alle redactionele pagina's hebben een lichte ondergrond die overeenkomt met de kleur van het omslag. In dit nummer geel; de redactionele binnenpagina's zijn dus lichtgeel. Het volgende nummer heeft een oranje omslag en de redactionele pagina's zullen dan lichtoranje zijn.
- De informatiepagina's hebben een lichtblauwe ondergrond. In dit nummer zijn dat de pagina's 37 tot 42.
- De laatste wijziging waar wij hopelijk veel lezers plezier mee doen: de voormalige pagina's met *Verenigingsnieuws* zijn gesplitst. Exact in het midden van het tijdschrift vindt u vier pagina's met de *Activiteitenagenda*. Deze pagina's kunt u uit het tijdschrift nemen en tot het volgende nummer bij de hand houden. Op pagina 44 vindt u de medelingen van het TVN bestuur, de *Bestuurstafel*.

De redactie wenst u veel leesplezier.